

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (ötödik tanács)

2017. szeptember 7.*ⁱ

„Előzetes döntéshozatal – Verseny – Vállalkozások közötti összefonódás – 139/2004/EK rendelet – A 3. cikk (1) bekezdésének b) pontja és (4) bekezdése – Hatály – Az »összefonódás« fogalma – Meglévő vállalkozás feletti egyedüli irányítás közös irányítással való felváltása – Önálló gazdasági egység összes funkcióját tartósan ellátó közös vállalat létrehozása”

A C-248/16. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság, Ausztria) a Bírósághoz 2016. május 2-án érkezett, 2016. március 31-i határozatával terjesztett elő

az **Austria Asphalt GmbH & Co. OG**

és

a **Bundeskartellanwalt**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (ötödik tanács),

tagjai: J. L. da Cruz Vilaça tanácselnök, A. Tizzano, a Bíróság elnökhelyettese (előadó), A. Borg Barthet, E. Levits és F. Biltgen bírák,

főtanácsnok: J. Kokott,

hivatalvezető: X. Lopez Bancalari tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2017. március 22-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- az Austria Asphalt GmbH & Co. OG képviseletében B. Kofler-Senoner, S. Huber, M. Mayer és H. Kristoferitsch Rechtsanwälte,
- a Bundeskartellanwalt képviseletében A. Mair, H.L. Majer és G. Stifter, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviseletében T. Christoforou, H. Leupold és M. Farley, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: német.

a főtanácsnok indítványának a 2017. április 27-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,
meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló, 2004. január 20-i 139/2004/EK tanácsi rendelet (az EK összefonódás-ellenőrzési rendelete; HL 2004. L 24., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 3. kötet, 40. o.) 3. cikkének értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet az Austria Asphalt GmbH & Co. OG (a továbbiakban: Austria Asphalt) és a Bundeskartellanwalt (szövetségi kartellügyész) között egy állítólagos összefonódással kapcsolatban folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

- 3 A 139/2004 rendelet (5), (6), (8) és (20) preambulumbekzdése a következőképpen szól:
„(5) [...] biztosítani kell, hogy az átszervezési folyamat ne okozzon maradandó károkat a versenyben; ezért a közösségi jognak tartalmaznia kell az olyan összefonódások szabályozására szolgáló rendelkezéseket, amelyek jelentősen akadályozhatják a hatékony versenyt a közös piacon, vagy annak egy jelentős részén.
(6) Így tehát külön jogi eszközre van szükség, hogy lehetővé váljon valamennyi összefonódás hatékony, a Közösségen belüli verseny szerkezetére kifejtett hatása tekintetében történő ellenőrzése, és szükséges, hogy az ilyen összefonódásokra egyetlen jogi eszköz vonatkozzon. A 4064/89/EGK rendelettel lehetővé vált e területen a közösségi politika kialakítása. A tapasztalatok fényében azonban e rendeletet most egy sokkal integráltabb piacnak, és az Európai Unió jövőbeni kibővülésének kihívásaihoz igazodó jogszabállyá kell átdolgozni. A szubszidiaritás és arányosság a Szerződés 5. cikkében megállapított elvének megfelelően, e rendelet nem lépi túl a közös piaci versenytorzulás megakadályozása céljának eléréséhez szükséges mértéket, a szabad versenyen alapuló nyitott piacgazdaság elvével összhangban.
[...]
(8) Az e rendeletben elfogadandó rendelkezéseket olyan jelentős szerkezeti változtatásokra kell alkalmazni, amelyek piacra gyakorolt hatása túllép az egyes tagállamok országhatárain. Ezeket az összefonódásokat, főszabály szerint [helyesen: főszabály szerint a szubszidiaritás elvével összhangban] kizárólag közösségi szinten, az »egyablakos« rendszert alkalmazva, kell felülvizsgálni. Az e rendelet által nem szabályozott összefonódások elvileg a tagállamok hatáskörébe tartoznak.
[...]
(20) Célszerű az összefonódás fogalmát oly módon meghatározni, hogy az az érintett vállalkozások irányításában, és ennek következtében a piac szerkezetében maradandó változás előidézésére irányuló műveletekre terjedjen ki. Ezért helyénvaló a rendelet hatálya alá vonni az összes olyan közös vállalatot, amely egy önálló gazdasági egység összes funkcióját tartósan ellátja. Helyénvaló egyetlen összefonódásként kezelni azokat az ügyleteket, amelyek szorosan kapcsolódnak egymáshoz, mivel egy feltételen keresztül kötődnek egymáshoz, valamint értékpapírügyletek kellően rövid időn belül lebonyolított sorozatának formáját öltik.”

- 4 A 139/2004 rendelet 2. cikkének (1) és (4) bekezdése kimondja:

„(1) Azon összefonódásokat, amelyek e rendelet hatálya alá tartoznak, e rendelet céljaival és az alábbi rendelkezésekkel összhangban kell értékelni, annak megállapítására, hogy összeegyeztethetők-e a közös piaccal, vagy sem.

Az értékelés elkészítése során a Bizottságnak figyelembe kell vennie:

- a) a közös piacon belül a hatékony verseny fenntartásának és fejlesztésének szükségességét, tekintettel többek között valamennyi érintett piac szerkezetére, és a Közösségen belüli, illetve azon kívüli vállalkozások által támasztott tényleges vagy potenciális versenyre;

[...]

(4) Amennyiben a közös vállalat 3. cikk szerinti összefonódást jelentő létrehozásának célja és [helyesen: vagy] hatása a függetlennek megmaradó vállalkozások versenymagatartásának egyeztetése, az ilyen egyeztetést [az EUMSZ 101. cikk] (1) és (3) bekezdésének kritériumai szerint kell értékelni annak megállapítása céljából, hogy a művelet a közös piaccal összeegyeztethető-e.”

- 5 Az említett rendelet „Az összefonódás fogalmának meghatározása” című 3. cikkének (1) és (4) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) Vállalkozások összefonódása jön létre, ha az irányítás tartósan megváltozik a következőkből eredően:

[...]

- b) egy vagy több személy, amely már irányít legalább egy vállalkozást, vagy egy vagy több vállalkozás akár értékpapírok vagy eszközök vásárlásával, akár szerződéssel vagy más úton, közvetlen vagy közvetett irányítást szerez egy vagy több más vállalkozás egésze vagy része felett.

[...]

(4) Egy önálló gazdasági egység összes funkcióját tartósan ellátó közös vállalat létrehozása az (1) bekezdés b) pontja szerinti összefonódásnak minősül.”

- 6 A 139/2004 rendelet „A rendelet alkalmazása, hatáskör” című 21. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„Egyedül ezt a rendeletet kell alkalmazni a 3. cikkben meghatározott összefonódásokra, [az EUMSZ 101.] és [az EUMSZ 102. cikkben] meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i] 1/2003/EK [tanácsi] rendelet [(HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.)], az 1017/68/EGK rendelet [...], a 4056/86/EGK rendelet [...] és a 3975/87/EGK rendelet [...] nem alkalmazható, kivéve az olyan közös vállalatokkal összefüggésben, amelyek nem közösségi léptékűek, és amelyek célja vagy hatása a függetlennek megmaradó vállalkozások versenymagatartásának egyeztetése.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 7 Az Austria Asphalt a Strabag SE leányvállalata, amelyet ez utóbbi közvetetten irányít. A Strabag-csoport, amelyhez e társaságok tartoznak, egy nemzetközi építőipari vállalatcsoport, amely tevékenységét többek között az útépités területén végzi.

- 8 A Porr AG, amely szintén egy útépítéssel foglalkozó nemzetközi építőipari vállalatcsoport részét képezi, a Teerag Asdag AG tőkéjének egyedüli tulajdonosa. Ez utóbbi társaság a mürzzuschlagi aszfaltkeverő üzem (a továbbiakban: célvállalkozás) egyedüli tulajdonosa, amely üzem útépítéshez állít elő aszfaltot. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy e vállalkozás nagyrészt a Porr-csoportnak termel, ezért az említett vállalkozás nem minősíthető teljes feladatkört ellátó vállalkozásnak.
- 9 Az Austria Asphalt és a Teerag Asdag egy osztrák jog szerinti társaságot kíván alapítani, amely majd megvásárolja a célvállalkozást. Így a tervek szerint az Austria Asphalt e társaság tőkéjének 50%-át szerzi meg, és a Teerag Asdaggal közösen gyakorolja a célvállalkozás feletti irányítást. Következésképpen ezen ügylet időpontjától kezdődően a Teerag Asdag már nem egyedüli irányítást gyakorol a célvállalkozás felett, hanem az Austria Asphalttal együtt közös irányítást. A kérdést előterjesztő bíróság szerint az említett ügylet eredményeként létrejövő közös vállalat sem minősíthető teljes feladatkört ellátó vállalkozásnak, mivel nagyrészt az őt irányító két csoport vállalkozásainak termel majd.
- 10 Az Austria Asphalt a tervezett összefonódást 2015. augusztus 3-án bejelentette a szövetségi versenyhatóságnak.
- 11 A nemzeti eljárási rendelkezéseknek megfelelően a szövetségi kartellügyész felkérte a Kartellgerichtet (kartellbíróság, Ausztria), hogy vizsgálja meg e tervezett összefonódást. E bíróság lényegében úgy ítélte meg, hogy a tervezett ügylet a 139/2004 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében vett összefonódásnak minősül, és hogy mivel az e rendeletben előírt többi feltétel teljesül, ezen ügylet nem vizsgálható az osztrák jog alapján. Ennélfogva megállapította hatáskörének hiányát, és 2015. október 6-i határozatával elutasította a vizsgálat iránti kérelmet.
- 12 Az Austria Asphalt e határozatot megtámadta az Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság, Ausztria) előtt, azzal érvelve, hogy az említett rendelet 3. cikke (4) bekezdésének alkalmazásában egy közös vállalat létrehozása csak akkor eredményez összefonódást, ha e vállalat egy önálló gazdasági egység összes funkcióját tartósan ellátja, azaz akkor, ha teljes feladatkört ellátó közös vállalatról van szó. Márpedig a jelen ügyben erről nincs szó, ezért a 139/2004 rendelet nem alkalmazható.
- 13 A kérdést előterjesztő bíróság először is megállapította, hogy nem létezik olyan ítélkezési gyakorlat, amely közelebbről meghatározná a 139/2004 rendelet 3. cikkének (4) bekezdésében foglalt „közös vállalat létrehozása” fogalmának terjedelmét, illetve tisztázná az e rendelkezés és e rendelet 3. cikkének (1) bekezdése közötti kapcsolatot úgy, hogy általánosan meghatározná azon kritériumokat, amelyek teljesülése esetén úgy kell tekinteni, hogy valamely összefonódás nem tartozik azon eset körébe, amikor két vagy több vállalkozás, vagy ilyen vállalkozások bizonyos részei közötti összefonódás jön létre. Továbbá sem a 139/2004 rendelet szerinti egységes jogalkalmazásról szóló [helyesen: szerinti hatáskörrel] szóló, egységes szerkezetbe foglalt bizottsági közlemény (HL 2008. C 95., 1. o.), sem a Bizottság határozathozatali gyakorlata alapján nem lehetséges e rendelkezések egyértelmű értelmezése. Végül e kérdésben maga a jogtudomány is megosztott.
- 14 E körülmények között az Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Úgy kell-e értelmezni a [139/2004 rendelet] 3. cikke (1) bekezdésének b) pontját és (4) bekezdését, hogy ha valamely meglévő vállalkozás felett az egyedüli irányítást közös irányítás váltja fel, és a korábban egyedül irányító vállalkozás a közös irányítás keretében továbbra is érintett vállalkozás marad, csak abban az esetben jön létre összefonódás, ha ez a vállalkozás, amelynek irányításában változás következett be, egy önálló gazdasági egység összes funkcióját tartósan ellátja?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

- 15 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 139/2004 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének b) pontját és (4) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy egy meglévő vállalkozás felett gyakorolt, korábban egyedüli irányítás közös irányítással való felváltása esetén csak azzal a feltétellel tekinthető úgy, hogy összefonódás jön létre, ha az ezen ügylet eredményeképpen létrejövő közös vállalat egy önálló gazdasági egység összes funkcióját tartósan ellátja.
- 16 E kérdés megválaszolása érdekében rá kell mutatni arra, hogy e rendelet 3. cikke (1) bekezdésének b) pontja szerint összefonódás jön létre különösen akkor, ha az irányítás tartósan megváltozik abból eredően, hogy egy vagy több vállalkozás közvetlen vagy közvetett irányítást szerez egy vagy több más vállalkozás egésze vagy része felett.
- 17 Az említett rendelet 3. cikkének (4) bekezdése szerint azonban egy közös vállalat létrehozása csak akkor minősül e cikk (1) bekezdésének b) pontja értelmében vett összefonódásnak, ha e vállalat egy önálló gazdasági egység összes funkcióját tartósan ellátja.
- 18 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy önmagában ugyanezen rendelet 3. cikkének szövege alapján nem lehet meghatározni, hogy e rendelet értelmében vett összefonódás jön-e létre olyan ügylet eredményeképpen, amely során egy meglévő vállalkozás feletti egyedüli irányítást közös irányítás váltja fel, amennyiben az ezen ügylet következtében létrejövő közös vállalat nem látja el egy önálló gazdasági egység összes funkcióját.
- 19 Egy ilyen ügylet ugyanis egyrészt az ügylet tárgyát képező vállalkozás feletti irányítás tartós megváltozásával jár, és így megfelel az e rendelet 3. cikke (1) bekezdésének b) pontjában előírt kritériumok egyikének, másrészt pedig úgy tekinthető, hogy az említett ügylet közös vállalatot hoz létre, és így e 3. cikk (4) bekezdésének hatálya alá tartozik, ezért csak akkor jönne létre összefonódás, ha e vállalat egy önálló gazdasági egység összes funkcióját tartósan ellátná.
- 20 Márpedig, amikor valamely uniós jogi rendelkezés szó szerinti értelmezése nem teszi lehetővé a rendelkezés pontos hatályának megállapítását, a szóban forgó szabályozást mind célkitűzésére, mind pedig általános rendszerére támaszkodva kell értelmezni (lásd ebben az értelemben: 1998. március 31-i Franciaország és társai kontra Bizottság ítélet, C-68/94 és C-30/95, EU:C:1998:148, 168. pont; 2016. április 7-i Marchon Germany ítélet, C-315/14, EU:C:2016:211, 28. és 29. pont).
- 21 A 139/2004 rendelet által követett célkitűzéseket illetően a rendelet (5), (6) és (8) preambulumbekkezdéséből kitűnik, hogy e rendelet azt kívánja biztosítani, hogy a vállalkozások átszervezései ne okozzanak maradandó károkat a versenyben. Következésképpen e preambulumbekkezdések szerint az uniós jognak tartalmaznia kell az olyan összefonódásokra alkalmazandó rendelkezéseket, amelyek jelentősen akadályozhatják a hatékony versenyt a belső piacon vagy annak egy jelentős részén, és amely rendelkezések lehetővé teszik valamennyi összefonódás hatékony, az Unión belüli verseny szerkezetére kifejtett hatása tekintetében történő ellenőrzését. Ennélfogva e rendeletet olyan jelentős szerkezeti változtatásokra kell alkalmazni, amelyek piaca gyakorolt hatása túllép az egyes tagállamok országhatárain.
- 22 Így, amint az említett rendelet (20) preambulumbekkezdéséből kitűnik, az összefonódás fogalmát oly módon kell meghatározni, hogy az az érintett vállalkozások irányításában, és ennek következtében a piac szerkezetében maradandó változást előidéző műveletekre terjedjen ki. Ami a közös vállalatokat illeti, ezeket is ugyanezen rendelet hatálya alá kell vonni, amennyiben egy önálló gazdasági egység összes funkcióját tartósan ellátják.

- 23 E tekintetben, amint arra a főtanácsnok az indítványának 28. pontjában rámutatott, a 139/2004 rendelet a preambulumbekzdéseiben nem tesz különbséget aszerint, hogy a szóban forgó vállalkozást a vizsgált összefonódás eredményeképpen újonnan alapították, vagy pedig az említett vállalkozás, amely már fennállt, és ez idáig valamely cégcsoport egyedüli irányításának volt alávetve, több vállalkozás közös irányítása alá kerül.
- 24 A különbségtétel e hiányát teljesen indokolja az, hogy noha a közös vállalat létrehozását a piac szerkezetére kifejtett hatásaira tekintettel a Bizottságnak ellenőriznie kell, e hatások bekövetkezése egy ilyen közös vállalat piacon való tényleges megjelenésétől függ, azaz egy olyan vállalkozás megjelenésétől, amely egy önálló gazdasági egység összes funkcióját tartósan ellátja.
- 25 Az említett rendelet 3. cikke ennél fogva csak akkor vonatkozik a közös vállalatokra, ha létrehozásuk tartósan kihat a piac szerkezetére.
- 26 Ezen értelmezést megerősíti ugyanezen rendelet 3. cikke (1) bekezdésének b) pontja is, amely az összefonódás fogalmának tényállási elemeként nem a vállalkozás létrehozásának tényét, hanem a vállalkozás feletti irányítás megváltozásának tényét veszi figyelembe.
- 27 Az, ha – különösen a Bizottság javaslatát követve – a 139/2004 rendelet 3. cikkének ezzel ellentétes értelmezése kerülne elfogadásra, indokolatlan eltérő bánásmódot eredményezne egyrészt a szóban forgó ügylet eredményeképpen újonnan létrejövő vállalkozások között, amelyek csak akkor tartoznának az összefonódás fogalmának hatálya alá, ha egy önálló gazdasági egység összes funkcióját tartósan ellátják, másrészt pedig az ilyen ügyletet megelőzően már létező vállalkozások között, amelyek e fogalom hatálya alá tartoznának azon körülménytől függetlenül, hogy az ügylet megvalósulását követően tartósan ellátják-e az említett funkciókat.
- 28 Ebből következik, hogy a 139/2004 rendelet által követett célkitűzésekre tekintettel e rendelet 3. cikkének (4) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az a közös vállalat létrehozására utal, azaz egy olyan ügyletre, amelynek eredményeképpen egy legalább két másik vállalkozás által közösen irányított vállalkozás jelenik meg a piacon, anélkül hogy jelentősége lenne annak, hogy az ettől kezdve közösen irányított vállalkozás a szóban forgó ügyletet megelőzően létezett-e.
- 29 E 3. cikk ezen értelmezése a 139/2004 rendelet általános rendszerébe is illeszkedik.
- 30 Noha kétségtelenül igaz, hogy e rendelet (6) preambulumbekzdése szerint az összefonódások e rendelet által bevezetett előzetes ellenőrzése azon összefonódásokra vonatkozik, amelyek kihatnak az Unión belüli verseny szerkezetére, e preambulumbekzdésből egyáltalán nem következik az, hogy a vállalkozások ilyen hatásokkal nem járó összes magatartása kikerül a Bizottság vagy a hatáskörrel rendelkező nemzeti versenyhatóságok ellenőrzése alól.
- 31 Márpedig az említett rendelet, éppúgy, ahogyan különösen az 1/2003/EK rendelet, azon jogalkotási csomag részét képezi, amelynek célja az EUMSZ 101. és az EUMSZ 102. cikk végrehajtása, valamint egy azt biztosító ellenőrzési rendszer létrehozása, hogy az Unió belső piacán ne torzuljon a verseny.
- 32 Amint a 139/2004 rendelet 21. cikkének (1) bekezdéséből következik, egyedül e rendeletet kell alkalmazni a 3. cikkében meghatározott összefonódásokra, amelyekre az 1/2003 rendelet főszabály szerint nem alkalmazható.
- 33 Ez utóbbi rendelet azonban továbbra is alkalmazandó a vállalkozások olyan magatartásaira, amelyek – anélkül, hogy a 139/2004 rendelet értelmében vett összefonódásnak minősülnének – e vállalkozások között az EUMSZ 101. cikkel ellentétes egyeztetéshez vezethetnek, és amelyek ezen okból a Bizottság vagy a nemzeti versenyhatóságok ellenőrzésének vannak alávetve.

- 34 Ennélfogva a 139/2004 rendelet 3. cikkének a Bizottság általi értelmezése nem felel meg e rendelet 21. cikke (1) bekezdésének, amely értelmezés szerint a valamely vállalkozás feletti egyedüli irányítás közös irányítással való felváltása akkor is az összefonódás fogalmának hatálya alá tartozik, ha e közös vállalat nem látja el tartósan egy önálló gazdasági egység összes funkcióját. Egy ilyen értelmezés elfogadása ugyanis olyan ügyletekre is kiterjesztené az e rendeletben előírt előzetes ellenőrzést, amelyek nem alkalmasak arra, hogy kihassanak az érintett piac szerkezetére, és ennek megfelelően leszűkítené az 1/2003 rendelet hatályát, amely rendeletet már nem lehetne alkalmazni az ilyen ügyletekre, noha ez utóbbiak az EUMSZ 101. cikk értelmében vett, vállalkozások között egyeztetéshez vezethetnek.
- 35 A fenti megfontolások összességére tekintettel a feltett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 139/2004 rendelet 3. cikkét úgy kell értelmezni, hogy egy meglévő vállalkozás felett gyakorolt, korábban egyedüli irányítás közös irányítással való felváltása esetén csak azzal a feltétellel tekinthető úgy, hogy összefonódás jön létre, ha az ezen ügylet eredményeképpen létrejövő közös vállalat egy önálló gazdasági egység összes funkcióját tartósan ellátja.

A költségekről

- 36 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (ötödik tanács) a következőképpen határozott:

A vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló, 2004. január 20-i 139/2004/EK tanácsi rendelet (az EK összefonódás-ellenőrzési rendelete) 3. cikkét úgy kell értelmezni, hogy egy meglévő vállalkozás felett gyakorolt, korábban egyedüli irányítás közös irányítással való felváltása esetén csak azzal a feltétellel tekinthető úgy, hogy összefonódás jön létre, ha az ezen ügylet eredményeképpen létrejövő közös vállalat egy önálló gazdasági egység összes funkcióját tartósan ellátja.

Aláírások

i — A jelen szöveg 22., 24. és 25. pontjában az első elektronikus közzétételt követően nyelvi módosítás történt.